

Op zoek naar zaadvaste rassen

Telersvereniging en LBI vergelijken zaadvaste peen, kool en kroot

In de biologische groenteteelt wordt vaak voor hybride rassen gekozen. Er is echter ook een groep telers die verder wil met zaadvaste rassen. Het Louis Bolk Instituut ondersteunt tuinders van het Regionaal Producenten Overleg Oost, RPO, bij het onderzoek naar zaadvaste peen, rode biet en kool.

Telers die voor hybriden kiezen kunnen bij de gangbare zaadbedrijven goed terecht. Met het oog op 2004, het jaar waarin geen ontheffing meer verleend wordt voor het gebruik van gangbaar uitgangsmateriaal, zijn veel bedrijven begonnen met de biologische vermeerdering van de belangrijkste rassen. Biologische rassenproeven, zoals de proeven van bijvoorbeeld afzetcoöperatie Nautilus en Louis Bolk Instituut (LBI) in kool, ui en peen ondersteunen de zaadbedrijven bij het kiezen van rassen die in aanmerking komen voor biologische vermeerdering. De zaadbedrijven stellen wel een duidelijke voorwaarde: voor gewassen als peen en kool, waar hybriden de standaard zijn, komen de oudere zaadvaste rassen niet meer in aanmerking voor biologische vermeerdering. Telers die voor zaadvaste rassen kiezen hebben dus na 2004 een probleem.

Sinds vier jaar doet LBI rassenonderzoek met leden van RPO uit Gelderland en Overijssel. De verschillen in grondsoort en in bedrijfsvoering in deze regio zijn groot. Dit uit zich ook in de habitat van de rassen op de verschillende bedrijven. Hetzelfde slaras, geteeld op vier verschillende bedrijven kan vier verschillende verschijningsvormen opleveren. Dit bleek al in

1998 toen begonnen werd met het rassenonderzoek met RPO. Er wordt dan ook niet gezocht naar één ras dat het goed doet op alle bedrijven. De rassenkeuze is specifiek voor ieder bedrijf.

Individuele bedrijven

De grote diversiteit tussen de bedrijven vraagt om een flexibele opzet van het rassenonderzoek. Iedere individuele deelnemer is vrij in de keuze welke rassen en hoeveel rassen hij op zijn bedrijf gaat beproeven. Het enige dat vaststaat, is dat de proef in twee herhalingen aangelegd wordt en dat op alle bedrijven het zelfde standaardras gebruikt wordt. Dit laatste maakt een vergelijking tussen de verschillende proeven mogelijk. De overige rassen kiezen de telers uit een lijst. Voor deze lijst vraagt het Louis Bolk Instituut bij de zaadbedrijven naar rassen die voldoen aan een wensenlijst van de telers. Aan ieder gewas worden specifieke eisen gesteld, maar smaak en bewaarbaarheid staan bovenaan op de agenda, voor zowel peen, kool als rode biet.

Of deze eigenschappen ook inderdaad in de beproefde rassen aanwezig zijn, wordt in de winter duidelijk. Dan komen de telers bij elkaar en neemt iedere deelnemer het geogste product van de verschillende rassen mee voor een gezamenlijke beoordeling. Het proeven van de rassen is een vast

onderdeel van dit programma. Het bespreken van de waarnemingen geeft uiteraard aanleiding tot discussie en brengt de deelnemers op ideeën voor de aanpak in het volgende jaar. Hieronder volgen enkele resultaten van het afgelopen jaar.

Peen

Bij peen gaat het om de grove peen van het Flakkee-type (conische of puntige peen). Flakkee 2 Vitalonga is de standaard. Dit ras scoorde het afgelopen jaar goed voor opbrengst, bewaarbaarheid en smaak. Ook de veld-eigenschappen zijn goed: het ras is loofrijk, robuust en gezond. Vitalonga scoorde echter minder op uiterlijke kenmerken zoals gladheid en sortering. Daarom worden de rassenproeven ook in 2002 op twee bedrijven voortgezet. Naast de Flakkee 2 selecties Vitalonga en Flaxibel worden de rassen Scarla, Skabro en Grosa beproefd. De hybrides Sirkana, Bersky en Beko (cilindrische types) worden op één van de twee bedrijven uitgetoet.

Rode biet

Bij de rode biet zijn het afgelopen jaar de zaadvaste rassen Boltardy, Detroit 2 Bolivar, Juwa Kugel en Detroit 2 Kogel 2 op twee bedrijven beproefd. Tijdens het seizoen werd duidelijk dat de hoogste prioriteit wordt gegeven

Foto's LBI

Beoordeling van rassen door telers en onderzoekers.

aan de eigenschappen opbrengst, beschikbaarheid en smaak. Kogel 2 was het enige ras dat op beide bedrijven redelijk tot goed presteerde op de genoemde eigenschappen. Met name de smaak was erg goed; zoet en bietachtig zonder een nare bijmaak. De andere rassen presteerden op de verschillende bedrijven heel verschillend.

Voor de rode biet zijn de telers vooral geïnteresseerd in de stabiliteit van de genoemde eigenschappen gedurende de verschillende jaren. In 2002 wordt de proef daarom nog eens herhaald met dezelfde vier rassen.

Kool

In de kool is het verschil tussen zaadvaste en hybride koolrassen groot. Onder de hybride rassen waren de witte rassen Kalorama (Rijk Zwaan) en Rivera (Bejo) favoriet, voor rode kool was dit Rodima (Rijk Zwaan). Opvallend was het verschil in groeiwijze. Diverse hybride rassen maken

weinig en zeer opgaand loof, zodat de bodem slecht bedekt wordt (Subaro, rode kool). Veel zaadvaste rassen, maar ook een aantal hybriden, hebben breed uitgroeiend omblad dat de bodem volledig bedekt. De zaadvaste rassen vielen erg tegen, en waren te ziektegevoelig en daardoor minder goed bewaarbaar. De huidige zaadvaste rassen zijn ook niet goed nauw te planten, zoals dat nodig is voor de productie van kilokooltjes; ze vertonen veel verdringing.

Veel keus in zaadvaste rassen is er niet. Voor de telers was duidelijk dat voor kool een nieuwe rassenproef niet veel extra oplevert. Om verbetering van zaadvaste rassen te krijgen zal het selectiewerk door telers zelf opgepakt moeten worden. Anna van Oostwaard startte dit seizoen met witte Dottenfelder Dauer om hieruit een betere selectie te halen.

Bij de inventarisatie van beschikbare zaadvaste rassen lieten de grotere zaad-

bedrijven er geen twijfel over bestaan dat van gewassen als peen en kool zaadvaste rassen, ook in de toekomst, zeker niet beschikbaar zullen komen. De telers die met zaadvaste rassen toch verder willen, zullen kleinere zaadbouwers moeten interesseren voor biologische vermeerdering en selectie of dit in eigen hand nemen. In kool en peen worden de eerste stappen in die richting gezet. Een aantal telers is op kleine schaal begonnen om uit bestaande zaadvaste rassen de meest gewenste types te selecteren. Zij worden hierbij, indien gewenst, begeleid door het Louis Bolk Instituut. ■

Voor meer informatie over de resultaten van de rassenproeven van afgelopen jaar is de Nieuwsbrief Veredeling en Teelt No. 1/2002 beschikbaar, evenals aanvullende gewasspecifieke handouts, aan te vragen bij Louis Bolk Instituut in Driebergen, telefoon 0343 - 52 38 60.